

Leefracht

Wijsheid

“Mijn oma was een wijze vrouw.”

“Zelfkennis is het begin van alle wijsheid.”

“Mijn grootoom had niet lang gestudeerd, maar hij was een diepzinnig en wijs man.”

“Die kerel denkt dat hij de wijsheid in pacht heeft.”

Vele culturen dragen wijze mensen op handen.

In het oude stadscentrum van Constantinopel staat de *Hagia Sophia* of *Heilige Wijsheid*.

Sapere, het Latijnse werkwoord voor *wijs zijn*, heeft als eerste betekenis: *proeven, smaken*.

Wijsheid heeft dus blijkbaar te maken

- met wikken en wegen,
- met inzicht en onderscheidingsvermogen,
- met intuïtie en aanvoelen,
- met een verfijnd geweten, voorzichtigheid en oprechtheid.

Je bouwt wijsheid op door levenservaring.

Je kan leren van wat je meemaakt in je leven, van wat je leest en ziet, van wat anderen je vertellen en voorleven.

In het Nabije Oosten en in de Bijbel is de Wijsheidsliteratuur een specifiek genre. Denk maar aan de boeken *Job*, *Prediker*, *Spreuken* en aan de Wijsheid van Jezus Sirach. God zelf wordt in de Schrift wijs genoemd.

Sofia of *Dame Wijsheid* zit aan zijn rechterhand.

Koning Salomo vroeg God niet om kennis of goed, maar om wijsheid.

De Romeinse auteur Flavius Josephus noemde Jezus een wijs man.

Wijsheid is één van de zeven gaven van de Heilige Geest.

En Maria kreeg de titel *Sedes Sapientiae* of

Zetel van Wijsheid mee, sinds 1425 ook

het embleem van de Katholieke Universiteit Leuven.

Een *filosoof* is letterlijk iemand die de *wijsheid* liefheeft.

De grote Griekse denker Aristoteles zei:

Verwondering is het begin van alle wijsheid.”

En: “Een wijze man vraagt en reflecteert.”

Wijsheid is een wegwijzer naar ongebaande wegen.

Op blote voeten gaan we voorzichtig op weg.

Stap je mee op verkenning?

Op blote voeten

Vorming is nieuwe vensters openen op een betere wereld.

Leeftocht toont wegwijzers en geeft proviand voor onderweg.

Stap je mee?

Met hoge hakken lijk je groter,
in je pantoffels thuis,
met gympen sportief,
op slippers relaxed,
op sandalen vrolijk,
met je gummielaarzen groenlievend,
op stiletto's hemels sexy.

Maar ik heb je nog het liefst
ongeschoeid en op blote voeten.

Zo helemaal jezelf, da's pas wijs.

lesja

Bij de cover:

Met niets aan, je door wijsheid laten kleden. Is dat even onwennig!

Foto: Daniel De Coen

Kwetsbaar tussen de doornen is de wijze mens zich bewust dat hij belaagd zal worden door de weerstand van diegenen die het brede beeld niet willen zien.

Wijsheid is weigeren mee te gaan in de sleur van het dagelijkse leven, het is de blik gericht houden op het Grotere, het Oneindige.

De Nederlandse filosofe Marianne Van Dijk liep honderd dagen op blote voeten als onderdeel van een project om terug te gaan naar de *primitieve levensstijl* van de eerste mensen.

De Vlaamse Ilse Longuet trekt op blote voeten door Europa met haar jonge dochter om de aandacht te vestigen op de slechte omstandigheden waarin Afrikaanse kinderen naar school moeten gaan, dikwijls kilometers ver.

De heilige Josephine Bakhita, wiens feestdag we vieren op 8 februari, werd als kind gekidnapt door Arabische slavendrijvers en gedwongen om 960 kilometer op haar blote voeten mee te trekken.

Blote voeten zijn in de eerste plaats een teken van *kwetsbaarheid*. In negatieve zin moet je maar denken aan sprookjes als *Het meisje met de zwavelstokjes* waar ze staan voor armoede. In *de wilde zwanen* staan ze voor Elisa voor vernedering en in *Assepoester*, is het schoentje dat aan haar blote voet past haar redding.

In *Hendrik VI deel twee* van William Shakespeare smeekt de man van Eleanor Cobham om medelijden voor zijn vrouw die veroordeeld is om op blote voeten door Londen te lopen als straf voor een poging om iemand te beheksen.

Soms heeft die kwetsbaarheid ook een aspect van *vrijwillig boete doen*. De heilige Clara van Rimini, wiens feestdag we vieren op 10 februari, liep op blote voeten door de starten terwijl ze aalmoezen uitdeelde als boete voor haar wulps leven voordien.

Die kwetsbaarheid heeft ook te maken met *nederigheid*. De heilige Hedwige, wiens feestdag we vieren op 15 oktober, liep altijd op blote voeten. Wanneer een bisschop haar aanmaande schoenen te dragen, droeg ze die in haar handen, als teken van haar nederigheid tussen de armen, terwijl ze zelf van adel was.

Die kwetsbaarheid kan ook mentaal zijn. In *Een leven* van Guy de Maupassant loopt Jeanne op haar blote voeten het sneeuwlandschap in nadat ze haar man op overspel betrapt.

Maar die kwetsbaarheid heeft ook positieve kanten. In *de heks en de archeoloog* van Hubert Lampo loopt Gilberte op blote voeten om zich dicht bij de natuur te voelen. In *Picknick bij de Hangende Rots* van Joan Lindsay doen drie kostschoolmeisjes hun uniformkousen en schoenen uit om op blote voeten de wilde natuur in te trekken en mysterieus te verdwijnen. Ook Briony in *Boetenkleed* van Ian McEwan en Marianne in *De Duivels* van Anna Fröding lopen op blote voeten in de

natuur, maar zij moeten vaststellen dat de natuur ook hard kan zijn. Netels en kou zijn niet aangenaam.

Miranda in *De Storm* en Perdita in *Een Winters sprookje* worden dikwijls gespeeld door een actrice op blote voeten om hun jonge *onschuld* aan te geven, niet besmet door de wereld. In *Tarzan en de juwelen van Opar* komt Jane in haar high societykleden toe bij Tarzan en Boy. Het eerste wat ze doet is zich omkleden en op blote voeten mee met Tarzan het woud intrekken, weg van de beperkingen van haar oude leven. In *Eurosong for Kids* traden de meisjes van *Jelly Pie* op blote voeten op om de boodschap van hun liedje, *Groen*, dat over de natuur ging, kracht bij te zetten.

Maar er is ook een andere kant aan die onschuld: in *De Nauwe Hoek* van William Somerset Maugham komt Louise Frith over als een onschuldig, bijna perfect meisje als ze op haar blote voeten langs het pad in het woud de hoofdpersonages ontmoet, maar het verhaal bewijst dat je niet mag afgaan op het uiterlijke alleen. In *Wierook en Tranen* van Ward Ruyslinck besluit Vera naïef en onschuldig op haar blote voeten te lopen tijdens haar vlucht voor de oprukkende Duitse troepen. Niet alleen geraakt ze gekwetst, haar onschuld maakt haar ook tot slachtoffer. Soms is er ook een element van *verleiding*. In de grote verleidingsscène in *Carmen* van Georges Bizet en Prosper Mérimée danst de zigeunerin suggestief op haar blote voeten, en in de (bijna) verleidingsscène in *Eerste Ridder* is Guinevere blootsvoets in het woud als Lancelot haar probeert te kussen.

Dat alles heeft te maken met het feit dat blote voeten in de woorden van de auteur Claude Van den Berghe in *Indridi of de samenspraak met de engel* een surrogaat zijn voor *naaktheid*. Vandaar ook de kwetsbaarheid, de bescherming van de maatschappelijke conventies valt weg als je op blote voeten loopt, vandaar dat Marianne Van Dijk aangesproken werd van zodra ze op blote voeten naar buiten ging op weg naar de supermarkt.

Blote voeten staan ook voor *wijsheid*. Pascale Naessens zegt dat wijsheid komt als je met je blote voeten in het gras staat. Wijze mensen worden niet bepaald door de wereld. Ze stellen zich kwetsbaar op en doorbreken de gewone conventies. Daardoor tonen ze aan de anderen een glimp van het H(h)ogere.

Gedicht

Met mijn tenen
voel en tast ik
voor ik de stap waag

Door mijn wreef
lopen fijne beentjes
die mijn voet laten bewegen

Met de buitenkant van mijn voet
sta en ga ik

In de zachte uitholling
ben ik kwetsbaar

Met mijn hiel
vertrappel ik
en zoek ik stevigheid

Met mijn enkel
beweeg ik soepel

Met mijn blote voet
heb ik contact met de wereld

Leeflicht

Jaargang 34

Nummer 5

Januari 2019

De wijze is vooruitziend

De parabel van de vijf dwaze en de vijf wijze maagden vertelt het verhaal van vijf meisjes die zich voorbereid hadden op de komst van de bruidegom en olie in hun lamp hadden gedaan, en vijf die dat niet deden. (Mt 25, 1-13)

In de *Bijbel in gewone taal* worden ze als verstandige en domme meisjes omschreven. Dat schiet voorbij aan de betekenis van wijs. Wie wijs is, is niet zomaar verstandig. Wijsheid gaat niet over kennis en vaardigheden, maar over een diep besef van wat juist is. De meisjes die olie voor hun lampen hadden, waren wijs omdat ze voorzien hadden wat kon gebeuren. Hun wijsheid was een teken van vooruitziendheid en inzicht. Dat is echte wijsheid.

Een oudere generatie maande hun kinderen aan om wijs te zijn als ze ergens naartoe gingen. Wat ze bedoelden was meer dan braaf zijn, het was vooruitziend zijn, inschatten en nadenken voor men iets deed. Niet zomaar doen wat moet uit sociale wenselijkheid, maar het doen omdat men inziet dat het juist is.

De wijze zoekt diepgaand geluk

In het Gentse dialect noemt men iemand of iets wijs, als men ze aangenaam vindt. Hij is *ne wijzen*, een situatie is *wijs*. De omschrijving gaat verder dan tof, of leuk. Ze duidt op een gevoel van geluk en vervulling, zoals de wijsheid dat doet. Ze is niet oppervlakkig of voorbijgaand, maar raakt het diepere.

De wijze zoekt het ware en het goede

In de notulen van het tweede Vaticaanse Concilie wordt wijsheid als volgt omschreven: “De menselijke persoon is niet voldaan met gedeeltelijke waarheden maar zoekt om de verschillende delen en domeinen van de kennis te verenigen om te komen tot begrip van de uiteindelijke waarheid van alle dingen en van het menselijk leven zelf.”

Daarom, stelt de tekst, “heeft de wijsheid ook een morele en spirituele dimensie”.

Wijs in het onderwijs

Een goede onderwijsmens probeert de leerlingen wijsheid bij te brengen. Niet louter kennis en vaardigheden, maar net die extra morele spirituele dimensie die hen tot goede mensen zal maken.

Hij stelt zich kwetsbaar op, zoekend naar het goede en het ware. Hij is vooruitziend in zijn zoektocht naar inzicht en diepgaand geluk.

Hij leeft die houding voor zodat zijn leerlingen erdoor geïnspireerd worden en aangezet worden om hem na te bootsen in hun eigen zoektocht naar wijsheid.

Die zoektocht is blijvend van aard, want zoals Augustinus het stelde: “Als je verstaat, dan heb je God niet (gevonden).” Een wijze mens blijft dus zoeken.

Heer, maak ons wijs

Geef ons inzicht
in wat groter is

Geef ons geduld
om het dwaze te overstijgen

Geef ons een zoekende geest

Help ons te zoeken
naar wat waar is

Help ons te zoeken
naar wat belangrijk is

Help ons te selecteren
waar het echt om gaat

Heer, geef ons wijsheid

**Mogen we in het nieuwe jaar
de kracht vinden
om wijs te zijn.**

**Om te blijven zoeken
naar inzicht en wijsheid en
zoals de wijze maagden
klaar te zijn voor de uitdagingen
die op ons afkomen.**

Twijfel is het begin van wijsheid.
(Réné Descartes)

Kennis spreekt, maar wijsheid luistert.

De wijze heeft geen onwrikbare beginselen.
Hij past zich aan anderen aan. (Lao-tse)